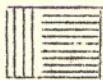

CHIỀU-HƯỚNG PHÁT-TRIỂN
THƯ-VIỆN HỌC-ĐƯỜNG BẬC TRUNG-HỌC Ở VIỆT-NAM
ĐỐI-CHIỀU VỚI SỰ TIẾN-TRIỂN CỦA NGÀNH NÀY

TAI HOA-KỲ

Bài của Nguyễn-văn-Hường

Trong việc tài-bồi kho-tàng kiến-thức nhân-loại, ngành Thư viễn đã góp phần không nhỏ và đúng ở một vị-thể đáng kính-trọng nhất là tại các quốc-gia tiền-tiến Âu Mỹ. Văn-minh nhân-loại càng tiến-bô bao nhiêu thì ngành Thư-viện càng được phát-triển bấy nhiêu để Thư-viện trở-thành nơi tàng-trữ và phổ-biến kiến-thức con người, nơi trung-gian truyền-thông giữa mọi quốc-gia và giữa các thế-hệ. Không có Thư-viện, hoặc một hình-thức nào đó mà trách-vụ tương-tự như Thư-viện, át văn-hóa một dân-tộc sẽ mai-một. Vì thế, người ta có thể thảm-định giá-trị một nền văn-hóa của một quốc-gia bằng cách tìm-hiểu ngành Thư-viện của Quốc-gia ấy nói chung, và Thư-viện học-đường nói riêng. Bởi thế, trong mấy lúc gần đây, Bộ Giáo-duc đã ý-thúc được tầm quan-trọng của vấn-de nên bắt-dầu công-tác thành-lập và yểm-trợ các thư-viên học-đường trong toàn-quốc. Việc phát-triển Thư-viên học-đường đã đạt được kết-quả nào, theo đuổi chiều-hướng nào? Tìm-hiểu chiều-hướng phát-triển của Thư-viên học-đường Việt-Nam đối chiếu với cùng khía-cạnh đó của nước ban Hoa-Kỳ, một nước thường được xem như tiền-phong trong vấn-de này, xét ra là một việc làm hữu-ích để chúng ta có thêm dữ-kiện nghiên-cứu và xây-dựng nền giáo-duc nước nhà.

Trước tiên, ta thử nhìn qua sự tiến-triển của Thư-viên nói chung và Thư-viên học-đường nói riêng tại Hoa-Kỳ. Sự phát-triển của ngành Thư-viên Hoa-Kỳ một cách mạnh-mẽ ngày nay thực ra cũng phải trải qua nhiều cuộc thăng-trầm. Thư-viên đầu tiên ở Hoa-Kỳ được thành-lập năm 1607 tại James Town do nhà cầm-quyền người Anh muốn có một cơ-quan phổ-biến tin-tức và luật-lê cho dân-chung. Đến năm 1638, trường Đại-học được thiết-lập và

có Ông John Harvard tặng cho trường phân nửa tài-sản và tủ sách riêng của Ông. Nhờ đó thư viện đại-học đầu tiên là Thư-viện của Đại-học Harvard.

Đến năm 1731, ông Benjamin Franklin thành-lập loại Thư-viện gọi là "Subscription Library", đồng thời sáng-lập ra "Philadelphia Library Company." Nhiều phòng đọc sách công-công được mở ra cho dân-chung vào xem, mệnh-danh là "Athenaeum." Cho tới năm 1800, Thư-viện Quốc-Hội Hoa-Kỳ mới bắt đầu hoạt-động nhưng năm 1814 thì bị quân Anh thiêu-hủy cùng lúc với điện Capitol. Liền sau đó tổng thống Jefferson tặng cho Quốc-Hội cả thư-viện riêng của Ông gồm 6700 cuốn sách.

Thực ra thì ngành Thư-viện Hoa-Kỳ được qui-mô-hoa kể từ sau kỳ Đại-hội năm 1876 tại Philadelphia với 3682 Quản-thủ Thư-viện tham-dự. Chính trong kỳ Đại-Hội này Hội Thư-viện Hoa-Kỳ được khai-sinh và mang tên là American Library Association (A.L.A.)

Năm 1887 đánh dấu sự chuyển mình mạnh-mẽ của ngành này với việc Melvil Dewey sáng-lập phân-khoa Thư-viện-học tại Đại-học-đường Columbia. Chương-trình Thư-viện-học được hỗ-trợ nồng-nhiệt của Andrew Carnegie với số ngân-khoản lên đến 41 triệu Mỹ-kim trong khoảng thời gian 1887-1919. Sau khi Andrew Carnegie mất, vị chủ-tịch của Carnegie Corporation Library Program là Williamson quyết định yểm-trợ đặc-biệt cho công-tác huấn-luyện quản-thủ thư-viện và tài-trợ cho các thư-viện học-đường. Năm 1926, cơ-quan này trợ-cấp cho Hội Thư-viện Hoa-Kỳ 2 triệu Mỹ-kim để hoạt-động. Nhờ số tiền này mà Hội Thư-viện bành-trướng được các hoạt-động chuyên-nghiệp.

Đến năm 1956, "Ford Foundation" cộng-tác với Carnegie Corporation trong công-cuộc phát-triển Thư-viện học-đường và huấn-luyện quản-thủ thư-viện.

Các cố-gắng trên mang lại kết-quả tốt-đẹp là 74% các quản-thủ thư-viện trung-học đã được huấn-luyện chuyên-môn. (1)

(1) Chester W. Harris, Encyclopedia of Educational Research.

New York, MacMillan, 1960. tr.1202

CHIỀU-HƯỚNG PHÁT-TRIỂN THƯ-VIỆN HỌC-DƯỜNG VIỆT-NAM--

Được kể là góp phần rất lớn cho ngành Thư-viên gồm có Ông Melvil Dewey, Tổng-Thơ-Ký kiêm Chủ-bút tờ "The American Library Journal" của hội Thư-viên Hoa-Kỳ, vừa là sáng-lập-viên Phân-khoa Thư-viên-học tại Đại-học Columbia. Vào năm 1924, hội Thư-viên Hoa-Kỳ chính-thức đưa ra chương-trình giáo-duc thư-viên (Library Education) làm tiêu-chuẩn cho các Đại-học nào muốn mở phân-khoa này và muốn được hội công-nhận giá-trị chương-trình-học và giá-trị bằng-cấp.

Đến năm 1951, Hội Quản-thủ Thư-viên Học-Dường Hoa-Kỳ được thành-lập và đặt thành một phân-hội của Hội Thư-viên Hoa-Kỳ. Năm 1955, Hội Quản-Thủ Thư-Viên Học-Dường Hoa-Kỳ cho ra đời Bản Dieu-Luật về Thư-viên Học-dường, trong đó xác-nhận các trách-nhiệm của người qu/an-thủ thư-viên học-dường trong việc tuyển-chọn tài-liệu, sách, báo cho học-sinh.

Hội còn đặt ra những tiêu-chuẩn cần phải hội đủ trong một thư-viên học-dường. Những tiêu-chuẩn này có giá-trị như những thước đo để thám-dịnh tầm-vóc và giá-trị của một thư-viên. Riêng về số lượng sách trong thư-viện thì được ấn định theo tiêu-chuẩn sau đây:

(1)

Số học-sinh trong trường Sách cho 1 hs

Từ 200 đến 500 học-sinh	10 quyển
- 501 - 1000	7
- 1001 - 2000	5
- 2001 - 3000	4
- 3001 - 5000	3

Ngân-sách hàng năm mà chính-phủ liên-bang Hoa-ky dành cho các dịch-vụ thư-viên cũng lớn lao: 170 triệu Mỹ-kim năm 1970, 186 triệu vào 1971, 237 triệu vào năm 1972. (2)

(1)Chester W. Harris. Sách đã dẫn, tr.1204

(2)Hoa-Kỳ, Bureau of the Census. Statistical Abstract of the U.S.:1972. Washington,D.C., 1972. tr.138

Chính-quyền Liên-bang Hoa-Kỳ còn yểm-trợ thiết-thực cho các dịch-vụ thư-viện-học-đường bằng cách liên-tiếp ban-hành nhiều đạo-luật xác-nhận sự quan-trọng của thư-viện-học-đường và vai-trò của nó trong việc hỗ-trợ cho công cuộc giáo-duc, đồng thời đặt một thể dung vững chắc cho thư-viện-học-đường trong môi-trường giáo-duc và trong sinh-hoạt cộng-dồng quốc-gia. Các Đạo-luật có thể kể:

- 1956 : Đạo-luật về Dịch-vụ Thư-viện.
The Library Services Act
- 1963 : Đạo-luật về Những Tiên-Nghi cho bậc Đại-Học
The Higher Education Facilities Act
- 1964 : Đạo-luật về các Dịch-vụ và Xây-cất Thư-viện
The Libraries Services and Construction Act
- 1965 : Đạo-luật về Giáo-Dục Tiểu-học và Trung-học
The Elementary and Secondary Education Act
- 1965 : Đạo-luật về Giáo-duc bậc Đại-học
The Higher Education Act

Nơi nỗ-lực về vật-chất như cơ-sở, ngân-sách, tài-liệu còn cần được tổ-chức khéo-léo bởi nhân-viên chuyên-nghiệp thì mới đạt được hiệu-năng cao. Tại Hoa-Kỳ khía cạnh này được lưu-tâm kỹ nhất. Sự phát-triển về phàm của ngành Thư-viện ở Hoa-Kỳ được bao-dam bởi khối-lượng nhân-sự chuyên-môn đông-dủ. Chỉ riêng trong các năm 1964, 1965, 1966, 1968, và 1970, tổng-số các sinh-viên tốt-nghiệp Đại-học về ngành Thư-viện đạt tới con số:

7922	người đã bằng B.A hoặc B.S. Thư-viện-học
17274	- - - M.A - M.S.
106	- - - Ph.D.(Tiến-sĩ) - (1)

Ngày nay tại Hoa-Kỳ, Thư-viện học-đường là loại cơ-sở trồ nêu quá quen thuộc trong đời sống của mọi người. Tất cả mọi công-dân đều thấu-triet tầm quan-trọng của thư-viện học-đường và sẵn sàng đóng góp cho loại tinh-chíp hữu-ích này. Tại

(1) Tài-liệu trích từ New Reader's Digest Almanac 1966, The World Almanac and Book of Facts 1967 và 1969, The New York Times Ebcyclopedic Almanac 1971, và Statistical Abstract of the United States 1972.

các Đại-học Hoa-Kỳ, phân-khoa Thư-viên-học không còn là môn học mới-mẻ và không còn là cái gì có vẻ xa-lạ đối với sinh-hoạt chung như trước đây. Hơn nữa, những đạo-luật được ban-hành liên-tiep là một đảm-bảo nghề-nghiệp cho những ai muốn theo đuổi nghề này, một nghề thoát-trông có vẻ nhảm-chán và dường già nhưng càng gần, càng hoạt-dộng lâu ngày càng thấy thích-thú, linh-dộng và say mê.

Trở về trường hợp Việt-Nam, ta đã tiến-triển được gì về ngành hoạt-dộng này? Quá-trình xây đắp tòa nhà thư-liệu của xứ ta đã trải qua những cuộc thăng-trầm ra sao? Và cho đến ngày nay, Thư-viên học-đường ở nước Việt-Nam bé nhỏ này góp phần được những gì cho việc giáo-đục thanh-thiếu-niên?

Theo sử cũ, từ thời Lý thái Tổ, nước ta đã có Thư-viên Đại-Hùng (1) tại Thăng-Long. Thời nhà Trần, Quốc-tử-giám và Quốc-tử-viên là những nơi đào-luyện anh-tài và lưu-trữ sách vở. Năm Thiên-Ứng Chính-Bình thứ 5, vua Trần Thái Tông cử Ông Phạm Ứng Thuần làm Thương-thư trông coi Quốc-Tử-Viện và cho con em các văn-thàn vào nơi này học tập. (2)

Cũng trong triều-dai nhà Trần, ở núi Phát-tích, tổng Thủ Phúc, huyện Tiên-du, tỉnh Bắc-Ninh, triều-dinh có lập ra một thư-viên gọi tên là "LAN-KHA THƯ-VIỆN", cù ông Trần-Hoach làm Sư-trưởng. Vua Trần thường ngự ra đó để xem sách. Niên-hiệu Xương-Phù (1377-1387) có mờ tại đó khoa thi lấy Tiến-sĩ. (3)

Sau thời nhà Hồ, thư-tịch Việt-Nam bị thiệt-hại nặng-nề vì nhà Minh cướp sách vở của ta mang về Tàu. Tới triều-dai Hồng-Đức, vua Lê thánh Tông ban chỉ-dụ mở rộng nhà Thái-học

(1) Nguyễn Hùng Cường. Lược-khảo về Thư-viên và Thư-tịch Việt-Nam. Saigon, Trung-tâm Học-liệu, 1972. tr.12

(2) Việt-Nam, Quốc-Sử-Quán. Khâm-Định Việt-Sử Thông-Giám Cương-Mục. Quyển VI, tờ 16a.

(3) Biết-Lam Trần-Huy-Bá. "Những thành-quách cổ quanh vùng Báb-ninh" Tạp-chí Tri-Tôn, số 21, năm I. Hà-nội, ngày 31 tháng 10 năm 1941. tr.4

(tức là Quốc-tử-giam), xây-dựng Văn-miếu, làm nhà tro học cho sinh-viên, và xây-cất kho chứa sách. Các sách quý thết được cất vào kho Bí-Thư tức là kho sách riêng của nhà vua. Bộ Thư-tịch đầu tiên của nước ta cũng xuất-hiện vào thời này. Đó là quyển "Đại-Việt Thông-Sử" của Lê-Qúi-Đôn.

Triều-đai nhà Nguyễn cũng đặc-biệt lưu-tâm đến việc bảo vệ di-sản tinh-thần dân-tộc. Các cơ-quan được lập ra với mục đích trên gồm có: Văn-phòng Nội-các, Quốc-tử-giam, Quốc-sử-quán, và Tàng-thư-lâu đời vua Gia-Long, Minh-Mang. Vua Tự-Đức thì đặt thêm Tập-hiền-viện và Khai-Kinh-diễn để làm nơi vua ra với các quan mà bàn-luận thi-phú.

Khi người Pháp sang nước ta, sau những thời kỳ lo bình-định lãnh-thổ, họ cũng bắt đầu xây-dựng nền móng cho việc truyền-bá văn-hóa Pháp sang nước ta. Năm 1882, Thư-viên Nam-Kỳ soái-phủ được lập ở Sài-gòn và đến năm 1,902 đổi tên là Thư-Viên Nam-Kỳ trực-thuộc tòa Thượng-thư. Năm 1917, phủ Toàn-quyền ra Nghị-Định thiết-lập nha Văn-khổ và Thư-viên Đông-Dương với nhiệm-vụ:

- Đặt một Thư-viên trung-ương tại Hà-nội.
- Quản-trị Thư-viên Nam-Kỳ.
- Trông nâm văn-khổ của 5 xứ Bắc, Trung, Nam, Mèn, Lào. (1) Sau hai năm tổ-chức, vào 1919, Thư-viên trung-ương Hà-nội mở cửa đón tiếp độc-giả với kho sách 155.092 quyển, 1215 loại tạp-chí của 5 xứ, 420 loại tạp-chí ngoại-quốc, và 647 loại nhật-báo. (2) Cũng trong năm 1919, Thư-viên trung-ương Hà-nội đặt ra chương-trình huấn-luyện và thực-tập chuyên-môn dành cho các nhân-viên đang phục-vụ tại thư-viên. Năm 1935, thư-viên này đổi tên là Thư-viên Pierre Pasquier. Ngoài những công-tác thường-xuyên, Thư-viên Hà-nội phải đảm-trách công-tác huấn-luyện nghề-nghiệp cho các công-chức ngành Văn-khổ và thư-viên trên toàn-quốc. Kể từ năm bắt đầu 1931 đến năm cuối

(1) Việt-Nam, Bộ Quốc-Gia Giáo-Dục. Tiêu-Danh về Tổ-Chức và Hoạt-Động của Nha Giám-Đốc và Thư-Viên Quốc-Gia. Sài-gòn, 1962.
tr.3

(2) Nguyễn Hùng Cường. Sách đã dẫn. tr.29

cùng 1945, có tất cả 13 khóa huấn-luyện được tổ-chức với 220 người tốt-nghiệp. Đến năm 1953, Thư-viên trung-ương Hà-nội được sát-nhập vào Viện Đại-học Hà-nội và đổi tên là Tổng Thư-viên. Trong khi trước đó, từ 1947, Thư-viên Nam-Viet được đặt trực-thuộc nhà Học-chánh và gọi tên là Thư-viên Quốc-gia Nam-Phân.

Nói riêng về thư-viên học-đường trong thời Pháp-thuộc người ta rất khó tìm tài-liệu hoặc các văn-kiện lập-qui nói về vấn-de này. Khi đến làm chủ-nhân-ông Nam-Kỳ, người Pháp lập ra "Collège d'Adran" tại Sài-gòn để đào-tạo công-chức và các thông-ngôn. Năm 1879, Pháp xây cất trường "Collège Le Myre de Vilers" tại Mỹ-tho (Trung-học Nguyễn-Đình-Chiểu bây giờ). Tài-liệu văn-khổ hiện nay không nói rõ thêm gì về cách tổ-chức của trường Adran, nhưng riêng tài-liệu văn-khổ còn cất giữ rất ít tại trường Nguyễn-Đình-Chiểu ta cũng không thấy nói gì về thư-viên của nhà trường. Chỉ xuyên qua một vài thông-tư của ban Giám-Đốc nhà trường về vấn-de hành-chánh nhân-viên, ta đoán rằng có lẽ thư-viên được thiết-lập trong khoảng thời-gian giữa 1920 và 1924 và hoàn-toàn do sáng-kiên riêng của Hiệu-trưởng. Và phải chăng thư-viên Collège Le Myre de Vilers là thư-viên học-đường đầu tiên ở Việt-Nam? Thực ra thì trước thời-kỳ Thế-hiệp thế-chiến, theo ý-kien của một số ví Phu-huynh học-sinh có học tại đó thì thư-viên này đúng ra chỉ là một kho chứa các sách giáo-khoa mà $\frac{3}{4}$ là sách văn-chương Pháp và $\frac{1}{4}$ là các sách về Luân-lý, Vệ-sinh, Khoa-học thường-thúc.

Trong thời-kỳ giữa hai thế-chiến, người Pháp thiết-lập thêm nhiều trường Trung-học tại Sài-gòn, Hà-nội, Huế, Hải-phòng, Đà-nẵng, và các trường này đều có lập-tủ sách học-đường, tức là hình-thúc sơ-dặng của thư-viên học-đường. Ngoài ra còn có một số trường do tôn-giáo điều-khiển cũng thiết-lập các tủ sách, chẳng hạn như trường Puginier ở Hà-nội, Pellerin ở Huế, Taberd ở Sài-gòn, v.v...

Thế-chiến 1939-1945 ảnh-hưởng nhiều đến việc giáo-duc tai Việt-Nam. Nhiều trường bị hư-hại nặng trong chiến-cuộc. Rồi cuộc chiến-tranh Việt-Pháp bùng nổ trong khoảng 1946 đến 1954 mới chấm-dứt. Trong thời-gian này, các hoạt-dong TVTS, 19

học-đường đều bị chậm lại hoặc ngưng-trệ, tất nhiên trong hoàn cảnh này không ai nghĩ tới việc tổ-chức và phát-triển các thư-viên hoặc tủ sách học-đường.

Tới thời đê Nhất Cộng-hòa, nền giáo-duc Việt-Nam lần lần hồi-sinh và bắt đầu tiến-triển theo chiều-hướng thuận-lợi. Số tí-lệ giữa thư-viên và trường trung-học lần lần gia-tăng, kể cả trong một số trung-học tư-thục biết ý-thúc tầm quan-trọng của thư-viên học-đường trong công-cuộc yểm-trợ cho chương-trình-học. Tình-trạng tiến-triển nay cũng vẫn do, một phần lớn, ý-kien của vị hiêu-trưởng hoặc của hội-dồng giáo-sư của mỗi trường tạo nên, vì chung cấp lãnh-dạo giáo-duc tại trung-ương chưa có biện pháp hay kế-hoạch nào về việc thiết-lập các thư-viên học-đường.

Mãi cho tới giữa năm 1967, bộ Giáo-duc mới có hành-động cụ-thể cho vấn-đề này và thỏa-hiệp với Cơ-quan Phát-triển Quốc-Tế Hoa-Kỳ để giao trách-nhiệm cho "Cơ-Quan Phát-Triển Thư-Viên". Trong-tam hoạt-động của cơ-quan này là giúp phát-triển về mọi khía cạnh chuyên-môn cho các thư-viên dù loại, Quốc-gia, Đại-học, và đặc-bié特 cho Thư-viên học-đường. Với sự trợ-giúp kỹ-thuật của Cơ-quan Phát-triển thư-viên, một ngân-khoản khá lớn đã được dành cho thư-viên. Tổng-số ngân-khoản của các năm 1967, 1968, 1969, và 1970 dành cho thư-viên là:

- 247.085.000 đồng Việt-Nam.
- 522.500 Mỹ - kim. (1)

Số ngân-khoản dùng cho việc này còn tăng lên hơn nữa trong các tài-khoa 1971, 1972, 1973, 1974 với số tổng-cộng là:

- 634.185.000 đồng Việt-Nam.
- 1.477.000 Mỹ - kim. (1)

Ngoài việc già-tăng ngân-sách, Bộ Giáo-duc và Cơ-quan Phát-triển thư-viên còn lo vấn-đề rất quan-trọng là đào-tạo nhân-viên chuyên-nghiệp để điều-hành các thư-viên. Kể từ cuối năm 1968 đến đầu năm 1972, 13 khóa huấn-luyện ngắn hạn cho giáo-sư quản-thủ thư-viên đã được tổ-chức gồm 12 khóa 3 tuần lẻ và 1 khóa cấp-tốc 1 tuần-lẻ. Tất cả các khóa đã đào-tạo

(1) VNCH., Bộ Giáo-Duc và US.AID/Giáo-Duc. Duyệt-Xét Việc Phát-Triển Thư-Viên và Khuyến-Cáo. Saigon, 1970. ditto.

khoảng 160 quản-thủ thư-viên mà phần lớn được gởi về phục-vụ tại các thư-viện trung-học trên toàn-quốc. Trong niên-khoa 1972-1973, lại đã mở một khóa Huấn-luyện căn-bản với học-ky liêng-tien trong 9 tháng, với 28 học-viên tốt-nghiệp đều là giáo-sư đê nhì cấp đã từng giữ nhiệm-vụ quản-thủ thư-viên. Song song với các chương-trình huấn-luyện trong nước, Cơ-quan phát-triển thư-viện còn giúp bộ Giáo-Dục gởi sinh-viên đi ngoại-quốc học về ngành Thư-viên để lấy bằng M.A.Thư-viên-học.

Ngoài ra, lưu-tâm đến việc phát-triển thư-viện học-dường còn có hội Thư-viện Việt-Nam, một hội chuyên-nghiệp đã hoạt-động 15 năm nay. Để phối-hợp các hoạt-động chuyên-nghiệp của các quản-thủ thư-viên học-dường và để có cơ-hội liên-lạc nhanh-chóng và hữu-hiệu với các giáo-sư quản-thủ, Hội Thư-viện Việt-Nam, kể từ năm 1970, đặt thêm một chức-vụ mới cho Ban Quản-Trị của Hội Thư-viện, Đó là Ủy-viên Thư-viện Học-Dường. Hội còn xuất-bản được một số tài-liệu chuyên-ghiệp có tính-cách hướng-dẫn cho nghề-nghiệp quản-thủ thư-viên.

Bao nhiêu cố-gắng của Bộ Giáo-Dục, của hội Thư-viện, và của Cơ-quan phát-triển thư-viện đã mang tới kết-quả tốt-dep là kể từ 1968 đến cuối 1972 có tát cả 62 thư-viện học-dường đã được thiết-lập, chia ra 11 trường ở vùng I, 11 ở vùng II, 7 ở vùng III, 15 ở Sài-gòn, Chợ-lớn, Gia-định, 18 ở vùng IV. Con số 62 thư-viện này so với tổng-số trường trung-học là 169 thì chỉ mới đạt được tỉ-lệ 36.68% các trường có thư-viện. Tỉ-lệ này còn quá bé nhỏ so với tỉ-lệ 97% hiện nay của Hoa-Kỳ. Dầu sao, tỉ-lệ này cũng cho ta thấy một sự chuyen-minh của ngành thư-viện, trung-học.

Một điều đáng khích-lê là Hội-Đồng Văn-Hóa Giáo, trong Dự-án Chánh-Sách Văn-Hóa cũng lưu-tâm đến van-de tạo nên tăng vũng-chắc cho khoa Thư-viện bằng cách khuyến-cáo chánh-phủ hãy gấp rút:

- Ban-hành Luật về Thư-viện để bảo-vệ các thư-viện và nâng cao ngành thư-viện.
- Thiết-lập thêm nhiều cơ-sở giáo-dục, cũng như nhiều thư-viện với sách báo tốt, phim ảnh hay để các thanh-niên

có môi-trường hoạt động thích hợp và có nơi tìm-tòi
những cái hay, cái đẹp.

Trên tất cả mọi sự tiến-triển về số-lượng như đã thấy ở trang trước, còn một điểm rất hệ-trọng mà hầu như cho đến nay Bộ Giáo-Dục chưa nghĩ tới hoặc không nghĩ tới, đó là việc đảm bảo nghề-nghiệp cho những kẻ trong nghề. Trong khi ở Hoa-Kỳ các quản-thủ thư-viện rất hăng-diện vì nghề-nghiệp của họ và rất an-tâm để hành-nghề, thì trái lại ở Việt-Nam hình như rất đông người nghĩ rằng Thư-viện là nơi chỉ chứa đựng những thành-phần "vô tài bất-tưởng" hoặc vì một lý-do nào đó không đảm-trách công-tác giảng-huấn được. Nói rõ hơn là những quản thủ thư-viện học-đường không được một đảm-bảo nghề-nghiệp nào cả, nhất là về phương-diện chuyên-môn lúc hành-nghề. Bởi lẽ đó trong bảng phúc-trình duyệt-xét việc phát-triển thư-viện, cơ-quan phát-triển thư-viện và US.AID/Giáo-Dục đã khuyến-cáo chánh-phủ Việt-Nam về điểm này như sau:

- - Bộ Giáo-Duc phải sửa đổi ngay qui-chế về nhân-sư, để cho những người đã được huấn-luyện về thư-viện có thể làm việc ngang hàng với các giáo-chức ở các cấp Tiểu, Trung và Đại-học.

- Tổ-chức ngay trong nước việc giảng-dạy về khoa Thư-viện-học, đặt nền tảng ngạch trật cho nhân-viên giảng-huấn và nhân-viên tốt-nghiệp về khoa này.

Những điểm kể trên, đúng hơn là những khuyết-diểm, đã được giới hữu-trách về giáo-dục hiện nay ý-thúc được và đang dần dần sửa đổi. Một qui-chế cho các Giáo-sư Quản-thủ thư-viện được nhà Trung-học đề-trình bộ Giáo-dục duyệt-xét từ năm 1972 để áp-dụng cho các thư-viện học-đường. Qui-chế này cho đến nay chưa được ban-hành nhưng dù sao bước đầu tiên đã được bước đi chắc thẽ nào những bước nối-tiếp cũng sẽ được thực-hiện. Bộ Giáo-dục nếu có nghĩ đến tương-lai của học-sinh, nếu có nghĩ đến nhu-cầu mổ-mang kiến-thức của học-sinh, bắt buộc phải gấp rút ban-hành Qui-chế nói trên. Tại sao như vậy? Xin thưa ngay là tại những đồ vở đã qua đòn hỏi phải như thế. Đồ vở quan-trọng nhất là chính thái-đôi thờ-ơ, lãnh-đạm, và đôi khi bắc-đãi của cấp lãnh-đạo giáo-dục. Một sự thực rõ-ràng là cho tới nay, hội Thư-Viện Việt-Nam, một hội chuyên-nghiệp

về các hoạt-động thư-viên, đã bao lần yêu-cầu bộ Giáo-duc hiện tại cũng như phủ Quốc-Vụ-Khank Văn-Hóa trước đây cho phép hội đặt Trụ-Sở tại Thư-Viên Quốc-Gia để các hoạt-động của hội có tư-thể hơn hẫu phuc-vụ cho ngành thư-viên trong nước (hơn là tạm đặt trụ-sở tại thư-viên Abraham Lincoln như hiện nay) nhưng tất cả lời yêu-cầu đều bị xếp xó, chẳng ai màng trả lời, dù là một sự trả lời không chấp-nhận. Ông Giám-Đốc Thư-Viên Quốc-Gia hiện nay cũng là một hội-viên của Hội Thư-viên Việt-Nam không biết đã nghe thấy gì về sự yêu-cầu đó chưa và nếu bài này được Ông Giám-Đốc ghé mắt tới thì không biết Ông Giám-Đốc sẽ có ý-kiến như thế nào? Ông Giám-Đốc có muốn cho Hội Thư-viên Việt-Nam được đặt một trụ-sở tại cơ-quan của Ông không hay là việc làm này sẽ có nhiều trở-ngại cho công-việc điều-hành của Ông Giám-Đốc?

Thái-độ của nhà cầm-quyền văn-hóa Giáo-duc quả thật có ảnh-hưởng rất mạnh cho việc phát-triển thư-viên và thư-viên học-đường. Trong số những người tốt-nghiep khóa huấn-luyện 3 tuần-te, một số đã bỏ nghề. Ngay cả vài vị đỗ M.A. về Thư-viên-học cũng không muốn thi-thố tài-năng chuyên-môn hoặc cố ý dẫu nhẽ cái chuyên-môn ấy sợ người khác biết được. Tại sao? Trong những lý-do để giải-thích hành-động đó, lý-do rõ ràng hơn hết và được những người ấy công-nhận là họ bị bức-dái trong khi hành-sự. Bạn bè chế-nhạo họ đã đi làm đường, đã chọn ngành hoạt-động vô-bồ. Cấp trên của họ không tôn-trọng họ và những ý-kiến xây-dung của họ. Tình-trạng hành-chánh giảm sút hơn là khi họ đảm-trách công-tác khác ngoài phạm-vi thư-viên. Tình-trạng tài-chánh của họ cũng bị sút kém vì họ phải làm việc nhiều giờ hơn là khi dạy lớp mà lại không được hưởng lương phu-trội. Thật là cao-quí thay cho các vị Giáo-sư Quán-thủ Thư-viên vẫn trì-chí đeo đuổi nghề thư-viên.

Hiện nay, về vấn-de phát-triển thư-viên, Bộ Giáo-Duc đang lần-lần thay đổi quan-niệm của mình và đã có hành-động gộp phần tích-cực nhất bằng việc thành-lập Đại-Học Bách-Khoa Thu-Đức với một Trung-Tâm Cơ-Hữu về Thư-viên. Trung-tâm cơ-hữu này mang tên là Trung-Tâm Tài-Nguyên Giáo-Duc và Thư-Viên Đại-Học. Sự thành-lập Trung-Tâm Thư-viên Đại-Học nói trên là một sự thách-thức lớn đối với những quan-niệm cũ và các

cơ-cấu cũ, đồng thời cũng là một sự tự thách-thức trong những công-tác năng-nhọc và có tính-cách tiền-phong của nó. Dẫu sao ta cũng thấy đã bắt đầu có sự lưu-tâm phát-triển thư-viện của chính-quyền giáo-duc. Đây là điểm đáng mừng cho những người yêu thư-viện.

Riêng trong phạm-vi thư-viện học-đường, nha Trung-hoc hiện nay vẫn luôn luôn cố-gắng phát-triển việc đào-tạo các giáo-sư quản-thủ thư-viện, bằng-chứng là khóa Hè 1973 vừa qua qui-tụ được gần 40 giáo-sư dự-tập-viện đã được mở tại trường Nữ Trung-hoc Gia-Long. Một khóa huấn-luyện 9 tháng, khóa thứ II, cũng sẽ được mở trong vòng năm 1974 để đào sâu chuyên-môn cho các giáo-sư đang là quản-thủ thư-viện t"ai các trường trung-hoc.

Để kết-luận bài này, ta có thể nói rằng thư-viện học-đường chỉ mới thực-sự đi vào lịch-sử của nền giáo-duc Việt-Nam chưa đầy mươi năm, một thời-gian tương-đối rất ngắn, thì sự tiến-bộ hiện đang đạt đến quả-thât là một kỳ-công đáng ca-nghi. Tuy nhiên, nếu "trông người lại nghĩ đến ta" thì ngành thư-viện và riêng thư-viện học-đường Việt-Nam vẫn chưa là điều để ta tự-hào bên cạnh cái mà chúng ta thường tự-hào "Bốn ngàn năm văn-hiến". Điều quan-trọng cần để chúng ta ghi nhớ là mọi nỗ-lực của sự phát-triển thư-viện không hoàn-toàn phụ-thuộc vào các qui-tắc và phương-pháp chuyên-môn, mà chính thực phụ-thuộc phần lớn vào thái-dộ của nhà cầm-quyền văn-hoa giáo-duc trước tiên, kế đó là phụ-thuộc vào các vị lãnh-đạo trực-tiếp thư-viện cũng như vào sự huấn-luyện và địa-vị của họ. Ngành thư-viện Việt-Nam đã được xây nền đắp móng, chỉ còn chờ ngày hoàn-thành tòa nhà khang-trang với những lối đi đầy hoa thơm cỏ lá. Vấn-de cốt-yếu hiện nay không phải là chúng ta đang trực-diện với những thủ-thách lớn lao hùng như không khác-phục nổi, mà vấn-de chính là phải làm thế-nào hoàn-thành mau chóng cái công-trình đã và đang xây-dựng.